

Dovydėnas Liudas

Gimė 1906 01 14 Trumpiškyje Rokiškio r. – 2000 07 04 Vilniuje

Rašytojas

1917-1919 m. Čedasų pradžios mokykloje baigė tris skyrius. Nuo 1919 m. dirbo tėvo ūkyje. 1922-1924 mokėsi Panevėžio gimnazijoje, tačiau tėvui susirgus, grįžo į tėviškę. 1924-1927 m. mokėsi vargonuoti ir dainuoti. 1927 m. pašauktas atlikti karinę prievolę dirbo husarų pulko bibliotekininku. 1926-1928 m. leido laikraštėlį „Gusaras“. 1934 m. redagavo dvisavaitinį humoro laikraštį „Malata“. 1936-1940 m. Žmogaus globos draugijos sekretorius. 1938 m. Lietuvių rašytojų draugijos sekretorius. 1938-1939 m. žurnalo „Naujoji Spaktyva“ redaktorius. 1940 m. TSRS okupuotos Lietuvos Liaudies seimo atstovas, Seimo pirmininko pavaduotojas, Švietimo komisariato darbuotojas. 1940 08 25 išrinktas LTSR AT prezidiumo pirmininko pavaduotoju. 1940-1941 m. vaikų laikraščio „Genys“ įkūrėjas ir redaktorius. 1944 m. artėjant frontui, pasitraukė į Vakarų, atsidūrė karo pabėgėlių stovykloje Vakarų Vokietijoje. 1947-1949 m. Lietuvių kultūros fondo steigimo komisijos pirmininkas. 1949 m. persikėlė į JAV, apsigyveno Skrantone (Pensilvanijos valstija). 1949-1951 m. dirbo žurnalistinį darbą, redagavo žurnalus „Lietuvio kelias“ ir „Nemunas“. 1986 m. persikėlė gyventi į Lenoką (Masačusetso valstija). 1996 m. už nuopelnus Lietuvai apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino 4-ojo laipsnio ordinu. 1998 m. kartu su žmona Elena grįžo į Lietuvą.

Dar 1925 m. jo pamąstymus pradėjo spausdinti laikraštis „Vienybė“. Nuo 1928 m. bendradarbiavo periodinėje spaudoje. 1928 m. laimėjo premiją žurnalo „Pavasaris“ monologų konkurse. 1930 m. žurnalo „Jaunųjų pasaulis“ skelbtame novelių konkurse gavo I laipsnio premiją. 1936 m. paskirta Lietuvos valstybinė premija už romaną „Broliai Domeikos“.

Jau 1929 m. pasirodė atskiru leidiniu išleista 16 puslapių knygelė „Pataikė: vieno veiksmo juokai“. 1931 m. išleido buitinių apsakymų rinkinius „Cenzūros leista“, „Buvo žmogus be kojų“ (1932), melodramatišką romaną apie provincijos mokytojų gyvenimą „Ieškau gyvenimo draugo“ (1934-1935). Romane „Broliai Domeikos“ (1936) vaizdavo kaimo kasdienybę, žmonių buitinius ir psichologinius konfliktus. 1943 m. išleido publicistinę knygą „Užrašai“, kurioje kritiškai aprašė sovietinės okupacijos įvykius. Emigracijoje sukurtose apysakose ir apsakymuose „Vasaros vidudienis“ 1979 m. poetiškai vaizduojama prieškarinio kaimo, gimtinės gamta. Kai kuriuose kūriniuose yra lietuvių išeivių buitinių realijų. Parašė prozas kūrinių jaunimui „Kelionė į pievas“ (1936), „Jaujos pasakos“ (1938), „Varpinės šuva“ (1939), knyga „Žmonės ant vieškelio“ (1949) apie lietuvių gyvenimą karo pabėgėlių stovyklose. Atsiminimų knygoje „Mes valdysim pasaulį“ 1 t. (1970) atskleisti stalinizmo nusikaltimai lietuvių tautai ir žmonijai. Grožinės literatūros kūrinių išversta į anglų, latvių, estų, suomių, rusų kalbas.

Bendradarbiavo lietuvių ir užsienio spaudoje: „Diena“, „Dienos naujienos“, „Jaunoji karta“, „Karys“, „Jaunųjų pasaulis“, „Lietuva“, „Akademikas“, „Kuntaplis“, „Lietuvos aidas“, „Panevėžio balsas“, „Malata“, „Šluota“, „Sekmadienis“, „Trimitas“, „Skautų aidas“ ir kt.

Kūryba

Rinkiniai raštai : aštuoni tomai / Liudas Dovydėnas. - Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2002-2012. - 8 t. : portr.

T. 1 : Atsiminimai. - [2002] (Kaunas : Spindulys). - 429, [1] p., [1] faks. lap. : portr.

T. 2 : Romanai / [parengė Elena Bukelienė]. - 2002 (Kaunas : Spindulys). - 348, [3] p. : portr.

T. 3 : Ieškau gyvenimo draugo : romanas / [parengė ir redagavo Elena Bukelienė]. - 2003 (Kaunas : Spindulys). - 506, [3] p. : portr.

T. 4 : apysakos, apsakymai / [parengė Elena Bukelienė]. - 2005 (Vilnius : Vilniaus spauda). - 453, [3] p. : portr.

T. 5 : apysakos, apsakymai / [parengė Elena Bukelienė]. - 2006 (Vilnius : Standartų sp.). - 388, [3] p. : portr.

T. 6 : apysakos, apsakymai / [parengė Vytautas Girdzijauskas]. - 2009 (Vilnius : Standartų sp.). - 365, [1] p. : portr.

T. 7 : pasakos / [parengė Vytautas Girdzijauskas]. - 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). - 661, [3] p. : portr.

T. 8 : romanai, pjesė, laiškai / [parengė ir redagavo Vytautas Girdzijauskas]. - 2012 (Vilnius : Standartų sp.). - 505, [2] p. : portr.

Broliai Domeikos : romanas / Liudas Dovydėnas. - [Kaunas] : Sakalas, [1936] (Kaune : „Spindulys“). - 259 p.

Buvo žmogus be kojų : be širdies šalta ir nyku : [apsakymai] / Liudas Dovydėnas. - Kaunas : Lietuvos karo invalidų s-gos leidinys, 1932 (Kaune : "Meno" sp.). - 256, [1] p.

Cenzūros leista : Didžiajam Vilniaus Seimui atminti / Liudas Dovydėnas. - Kaunas : [s.n.], 1931 (Kaunas : Atkočiūno sp.). - 205, [3] p.

Gyveno kartą karalius / Liudas Dovydėnas ; iliustracijos P. Osmolskio. - [Gunzenhausen] : Sudavija, 1947 (Gunzenhausen : J. Ridelio sp.). - 107, [1] p. : iliustr.

- Ieškau gyvenimo draugo : romanas / Liudas Dovydenas ; viršelį piešė Augustinavičius. - [Kaunas] : Sakalas, 1934-1935 (Kaune : spaudė „Šviesos“ sp.). - 2 d.
D. 1. - 1934. - 324 p.
D. 2. - 1935. - 351 p.
- Jaujos pasakos / Liudas Dovydenas. - Kaunas : Spaudos fondas, 1938 (Kaunas : "Vilniaus" sp.). - 2 d. : iliustr.
[D.] 1 / [ilustracijos R. Kalpoko]. - 1938. - 142, [1] p. : iliustr.
[D.] 2 / [ilustracijos I. Trečiokaitės]. - 1938. - 113 p. : iliustr.
- Karaliai ir bulvės / Liudas Dovydenas ; [viršelis Ados Korsakaitės-Sutkuvienės]. - [Chicago, Ill.] : Lietuviškos knygos klubas, 1973 (Chicago, Ill. : "Draugo" sp.). - 212 p.
- Katino sodas / Liudas Dovydenas. - Kaunas : Šv. Kazimiero draugijos leidinys, 1938 (Kaune : „Šviesos“ sp.). - 101, [2] p. : iliustr.
- Kelionė į pievas / Liudas Dovydenas. - [Kaunas] : Sakalas, [1936] (Kaune : spaudė „Šviesos“ sp.). - 210, XI p.
- Lapino vestuvės / Liudas Dovydenas ; iliustracijos Adolf. Vaičiūčio. - [Kaunas] : Šv. Kazimiero draugijos leidinys, 1939 (Kaune : „Šviesos“ sp.). - 83 p. : iliustr.
- Mes ieškom pavasario : [apsakymai] / Liudas Dovydenas ; [viršelis ir iliustracijos P. Osmolskio]. - [Schweinfurt] : L. Vismantas, 1948. - 227 p.
- Mes valdysim pasaulį : atsiminimai / Liudas Dovydenas ; [viršelis Prano Lapės]. - Woodhaven, N.Y. : Romuva, 1970. - 2 t. : iliustr., portr.
T. 1. - 1970. - [2], xx, 7-263, [1] p. - Leidinys Nr. 8.
T. 2. - 1970. - [3], 269-517, [2] p. : iliustr., portr.
- Naktys Karališkiuose : apysaka / Liudas Dovydenas ; [ilustracijos Vyt. Igno]. - Chicago, Ill. : Terra, [1955] ([Chicago, Ill.] : Draugo sp.). - 168 p. : iliustr.
- Pabėgėlis Rapsiukas : [dienoraštis] / Liudas Dovydenas ; iliustravo P. Osmolskis. - Gunzenhausen : Rit-Mak, 1946 (Gunzenhausen : J. Riedel). - 88 p., [9] iliustr. lap.
- Paširpo mano velnias : novelės / Liudas Dovydenas ; [viršelio dailininkas B. Jacikevičius]. - [London] : Nidos knygų klubo leidinys, 1974 (London : Nida Press). - 235, [1] p.
- Pataikė : vieno veiksmo juokai / L. Dovydenas. - [S.l.] : [s.n.], [1929]. - 16 p. : iliustr.
- Per Klausučių ūlytėlę : apysaka / Liudas Dovydenas ; [aplanko nuotrauka Vyt. Augustino]. - Brooklyn, N.Y. : Gabija, 1952. - 176 p.
- Sibiro kalėjime : vaizdelis iš spaudos draudimo laikų / L. Dovydenas. - [S.l.] : [s.n.], [1930]. - 16 p.
- Sugrįžimas : novelės, parašytos svetur / Liudas Dovydenas ; [sudarė Vytautas Kazakevičius]. - Vilnius : Vaga, 1989 (Vilnius : Motiejaus Šumausko sp.). - 278, [2] p.
- The brothers Domeika : a novel / Liudas Dovydenas ; in the English translation by Milton Stark. - South Boston (Mass.) : Lithuanian Encyclopedia Press, 1976. - 237 p.
- Tūkstantis ir viena vasara : romanas / Liudas Dovydenas. - Detroit (Mich.) : L. Vismantas, Ch.J. Walls, 1954 (Eugene Printing Co.). - 217 p.
- Užrašai / Liudas Dovydenas ; iliustravo P. Rauduvė. - Kaune : Br. Daunoro leidykla, 1943 (Kaune : sp. "Žibintas"). - 205 p. : iliustr.
- Varpinės šuva / Liudas Dovydenas ; [ilustracijos dail. Liudo Vilimo]. - Kaunas : Spaudos fondas, 1939 (Kaunas : "Vilniaus" sp.). - 99, [1] p. : iliustr.

Vasaros vidudienis / Liudas Dovydėnas. - Chicago, Ill. : A. Mackaus knygu leidimo fondas, 1979 (Chicago, Ill. : M. Morkūno sp.). - 242, [1] p.

We will conquer the world / Liudas Dovydėnas. - New York : Romuva, 1971. - 219 p.

Žmonės ant vieškelio / Liudas Dovydėnas. - Ingolstadtas : [s.n.], 1949. - 190, [1] p.

Šaltiniai

Lietuva. - Vilnius : Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008- [T.] 2, 2010, p. 509.

Visuotinė lietuvių enciklopedija. - Vilnius : Mokslo ir enciklopedijų leidybos inst., 2001. - [T.] 5, 2004, p. 103.

Čedasų krašto žmonės. - Kaunas : Lututė, 2009. - p. 40-41.

Tarp knygu. - ISSN 0868-8826. - 2001, Nr. 9, p. 26-31.

Šaknys, atžalos ir likimai. - Vilnius : Undermountain Press, 2014. - P. 231-232.